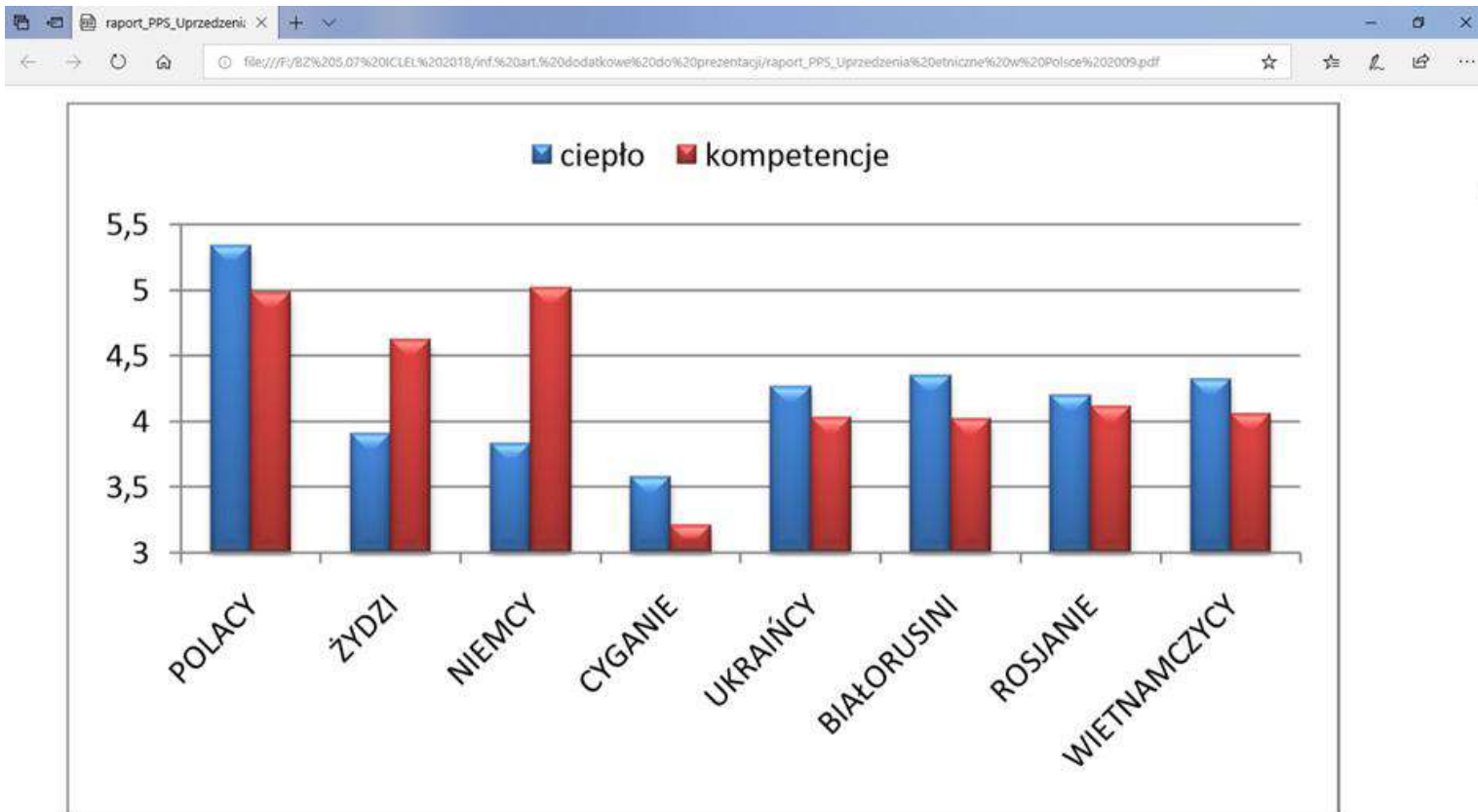

Praca z uczniem z doświadczeniem migracji

Opracowała: Jadwiga Sucharzewska
Polsko- Niemiecka Szkoła Podstawowa

Uprzedzenia etniczne w Polsce

(model treści stereotypu)

Wykres 1. Ciepło i kompetencje poszczególnych narodowości.

PROBLEMY

01

luka
osiągnięć
szkolnych

02

luka
językowa

03

luka
kulturowa

trudności -nauczyciele/dyrektorzy

(podaję za: Beata Pazdej)

- brak znajomości języka polskiego /obcego (komunikacja z uczniem i jego rodzicami)
- dokumenty (brak, różne rodzaje, status oraz zakres informacji) a język urzędowy
- ustalenie oceny zakresu i poziomu dotychczasowego kształcenia
- różnice programowe
- ocenie -różne skale ocen, niedostosowane zasady oceniania wewnątrzszkolnego, jak ocenić przedmioty, których nie ma już w klasie ucznia (kl. VII-VIII)
- diagnoza kompetencji (pomoc psychologiczno-pedagogiczna)

Strategie efektywnego nauczania w klasach wielokulturowych

- praca w małych grupach sprzyjających **współpracy** między uczniami
- programy, które pomagają uczniom obcego pochodzenia uczącym się **języka narodowego**
- stosowanie metod "**odgrywania ról**"
, co przydaje się również do
- wykazania **podobieństw między kulturami**,
podobieństwa między narodami .

<http://alfa.pao.pl/dpf/Multicultural%20Schools/MCS%20-final%20-%2001-02.pdf>

Sprawdzone praktyki

- Zachęcanie do pogłębiania znajomości języka ojczystego
- Skoncentrowanie się na nauczaniu języka, aby jego nauka wspierała funkcjonowanie w szkole oraz naukę innych przedmiotów,
- Przygotowywanie dużych dwujęzycznych plansz z różnych dziedzin (np. jako praca grupowa)
- Przygotowywane przez nauczyciela przed każdą lekcją słowniczki podstawowych pojęć
- Wyjaśnianie pracy domowej w języku ojczystym
- Zorientowanie całego procesu nauczania na przedmioty, które uczeń zdaje na egzaminie kończącym szkołę, czyli na nauczenie uczniów języka i przygotowanie ich do egzaminu końcowego
- Szukanie obszarów, w którym uczeń cudzoziemski jest dobry i znalezienie sposobu, aby to pokazać
- Dwutorowe spojrzenie na ucznia: analiza jego potrzeb i ograniczeń oraz mocnych stron (w tym wyobraźni i pogody ducha)

Bardzo ważnym elementem jest tworzenie związków pomiędzy kompetencjami, jakie uczący się już posiadają, a tymi, które powinni nabyć w ramach systemu edukacji

Michel Candelier i Anna Schröder-Sura

Wspieranie rozwoju kompetencji

różnojęzycznych i międzykulturowych w klasie szkolnej

<https://www.ore.edu.pl/2017/11/materialy-wrkk/> (wydział rozwoju kompetencji kluczowych)

Nauczyciel z szansą na sukces;)

- Jest otwarty i gotowy podejmować wyzwania
- Jest kreatywny
- Lubi swoich uczniów
- Stawia sobie i uczniom realne cele

Metoda JES-PL

Metoda JES-PL ma na celu wspieranie budowania i rozwijania umiejętności językowych, a także komunikacyjnych u uczniów z doświadczeniem migracji (UDM) w rodzinie, przede wszystkim w zakresie języka edukacji szkolnej (JES).

Metoda JES-PL

M.Pamuła-Behrens, M.Szymańska

METODA JES-PL® PODSTAWY TEORETYCZNE

Rozumienie pojęcia –
język edukacji szkolnej
(Schleppegrell,
Cummins, Snow, Zwiers)

Akwizycja języka
drugiego – dwa
poziomy znajomości
języka (BICS, CALP)
(Cummins)

Metody kształcenia
sprawności językowej
(Dyduchowa)

Teoria przetwarzania
informacji w procesie
uczenia się
(Craik, Lockhard)

Budowanie
„rusztowania” jako
jedna ze strategii
uczenia języka
(Gibbons, Wygotski)

Autonomia i
motywacja – SDT
(Ryan, Deci)

Język edukacji szkolnej

The image is a screenshot of a PDF document titled "język edukacji szkolnej" (school language). It features a pyramid diagram with three levels, each with a specific color and description. A red circle highlights the top two levels (POZIOM 2 and POZIOM 3).

język edukacji szkolnej

POZIOM 3
słowa rzadko używane; silnie powiązane z dziedziną wiedzy

POZIOM 2
często używane słownictwo; słowa mają więcej niż jedno znaczenie; nie są używane w codziennej konwersacji

POZIOM 1
codziennie używane, znane uczniom słownictwo; najczęściej jedno znaczenie; uczymy się go, rozmawiając

BICS

Niewymagający
poznawczo

+

Osadzony w kontekście
np. rozmowa z
przyjaciółmi, komunikacja
z nauczycielem w klasie

BICS

Niewymagający
poznawczo

+

W zredukowanym
kontekście
np. rozmowa telefoniczna,
audycja radiowa

CALP

Wymagający poznawczo

+

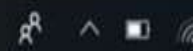
Osadzony w kontekście
np. prezentacja i
omówienie
doświadczenia

CALP

Wymagający poznawczo

+

W zredukowanym
kontekście
np. napisanie tekstu
argumentacyjnego, eseju,

6 etapów w procesie akwizycji języka drugiego (Pamuła-Behrens, Szymańska)

- **Etap przygotowawczy (do 6 miesięcy)**
- **Etap słów i zdań**
- **Etap podstawowej komunikacji**
- **Etap początkowej płynności i poprawności językowej**
- **Etap doskonalenia płynności i poprawności językowej**
- **Etap płynności i poprawności językowej**

Na opanowanie podstawowej komunikacji potrzeba ok. 2 lat, ale aż 5 do 7 lat, aby opanować język edukacji szkolnej (Cummins 2008)

JES-PL®

ADAPTACJA TEKSTU

01

analiza zadania
związanego z
tekstem

02

analiza tekstu pod
kątem występowania
słownictwa
specjalistycznego
(obszarowego i
międzyobszarowego)

03

analiza tekstu pod
kątem słownictwa o
wysokiej frekwencji

04

analiza tekstu pod
kątem frazeologii

05

analiza tekstu pod
kątem
nadreprezentatyw-
nych konstrukcji
gramatycznych

06

opracowanie
nowego,
dostosowanego do
potrzeb ucznia
tekstu

Zanim uprościsz tekst

- Zdecyduj, czego ma się nauczyć uczeń/uczennica? (wskazówki są dostępne w przewodniku do podręcznika; wskazówkami mogą być też pytania/zadania pod tekstem).
- Podkreśl wszystkie wyrazy specjalistyczne ważne dla tego tekstu (wyrazy specjalistyczne z perspektywy jednego przedmiotu/wielu przedmiotów).
- Podkreśl wyrazy o wysokiej frekwencji.
- Podkreśl związki frazeologiczne istotne dla tekstu i zdecyduj, czy chcesz ich nauczyć (czasem warto uprościć frazeologię stałą, gdyż bywa zbyt trudna ze względu na metaforyczność).
- Znajdź konstrukcje gramatyczne typowe dla tekstu i zdecyduj, które z nich wykorzystasz w gramatyce okazjonalnej

Rokusa Jędrzejewska-Witbel

Nad rzeką

Majowy poranek był wyjątkowo piękny – słoneczny i ciepły. W taki dzień nikomu nie chce się siedzieć w klasie. Kiedy więc pani powiedziała, że wychodzimy nad rzekę, wszyscy się ucieszyli.

– Hurra! Nie bójcie lekceji! – zawołała Gabrysia.

– To się dopiero okaże – uśmiechnęła się pani.

Nad rzeką drzewa miło szumiły i dawały cień, trawa była miękka i pachnąca, a woda migotała wesoło, odbijając promienie słońca.

– Będziemy się kąpać? – ucieszył się Patryk, jednak pani pokrząła głową i poprosiła dzieci, żeby położyły się na trawie.

Leżeli, nie nie mówiąc, ale naskoło wcale nie było cicho.

Węzpr przeciwnie! Z wodnych zarośli do uszu dzieci docierały tajemnicze chrobotania, szmer, szumy i plukania.

– Co to jest? Co tak hałasuje? – zapytała Gabrysia.

– Przecież tu nikogo nie ma – zdziwił się Patryk.

Ala kiedy razem z panią wyruszyli na ekspedycję poszukiwawczą, okazało się, że nie miał racji. Na brzegu rzeki odkryli bobrowe żeremia i gniazda rybitwy. Widzieli pływające po rzece kaczki, a Łucja udało się nawet dostrzec pływającą rybę. Pani powiedziała, że to lososi – ryba, która żyje tylko w bardzo czystych wodach.

– To znaczy, że nasza rzeka jest czysta! – ucieszył się Darek. Siedząc nad rzeką, słyszeli dochodzący z oddali głos żurawi i klekotanie bocianów. Hoss wypatrzył jaszczurkę wygrzewającą się

SPIS TREŚCI

na kamieniu, a koło stopy Natalii przemknął zaskroniec. Wojtek zobaczył pod liściem kłupim szarą ropuchę, a Celina przez lupę dokładnie obejrzała wędkę, która przysiadła na ramieniu Karola.

– Czy to była lekcja, czy wycieczka? – zastanawiała się Gabrysia, kiedy wracali do szkoły.

1. Poszukajcie informacji o roślinach i zwierzętach, które dzieci zobaczyły podczas wycieczki.
2. Przeczytajcie pytanie Gabrysi zapisane na końcu opowiadania. Porozmawiajcie w parach na ten temat.
3. Dowiedźcie się, co to jest żeremie.
4. Zbierzcie album o zwierzętach żyjących nad rzeką lub na łące. Możecie wklejać do niego zdjęcia i ilustracje, zapisywać informacje i ciekawostki.

Nad rzeką

Rano w maju poszliśmy z klasą nad rzekę. Pogoda była piękna i chcieliśmy się kąpać, ale pani nauczycielka poprosiła nas: Połóżcie się na trawie i słuchajcie!

Usłyszeliśmy zwierzęta, które mieszkają nad rzeką. Znaleźliśmy żeremia bobrów i gniazda rybitw, widzieliśmy kaczki i lososia. Lososie żyją tylko w czystej wodzie. Nasza rzeka jest czysta.

Usłyszeliśmy głosy ptaków: żurawi i bocianów. Zobaczyliśmy jeszcze jaszczurkę, zaskronca i szarą ropuchę.

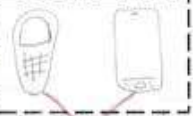
Gabrysia zapytała: To był ta lekcja, czy jej nie było?

BUDOWANIE SŁOWNIKA SPECJALISTYCZNEGO

TROPICIEL SŁÓWEK

LITERA	SŁOWO
Ż	żeremia
ZNACZENIE	ZDJĘCIE/OBRAZEK
domki bobrów	
ZDANIE	
W lesie widzieliśmy żeremia bobrów	

DETEKTYW JĘZYKOWY

LITERA	SŁOWO
P	porównanie
ZNACZENIE	ZDJĘCIE/OBRAZEK
Porównanie to jest porównanie	
	to jest dwa telefon
ZDANIE	
Porównanie to jest porównanie	

Budowanie słownika specjalistycznego

- uczeń objaśnia znaczenie, wykorzystując dostępne już słownictwo,
- korzysta z zasobów języka pierwszego,
- korzysta z zasobów innego języka obcego, który zna,
- proponuje synonimy lub antonimy,
- ilustruje słowo,
- używa go w kontekście, na przykład budując zdanie.

Wielojęzyczny słownik

Zobaczcie, jak się zapisuje
wyraz słonek w trzech
językach: łacińskim i chińskim.

SŁONCE

太阳

солнце

**Zrób swój wielojęzyczny słownik.
Wybierz 5 słów i napisz, jak je zapisać
w twoim języku. Jeśli nie wiesz –
poproś o pomoc rodziców**

po polsku			

Tropiciel słówek

**1. Wybierz 4 słowa i zrób 4 karty
do słowniczka**

LITERA

SŁOWO

SYNONIM/ANTONIM

.....

.....

.....

ZDJĘCIE/OBRAZEK

ZDANIE

.....

.....

GRAMATYKA OKAZJONALNA

Jak działa język?

Zaobserwuj

To są **bobry**.

Znaleźliśmy zerebia **bobrów**.

To są **bociany**.

Usłyszeliśmy głosy **bocianów**.

Kto to jest?

Czyje to jest?

To są **bobry**.

Znaleźliśmy zerebia (czyje?) **bobrów**.

To są **bociany**.

Usłyszeliśmy głosy (czyje?) **bocianów**.

Zaobserwuj, jak wygląda liczba mnoga czasownika

Liczba mnoga

my

uczniowie

**dzieci,
dziewczynki**

poszliśmy

poszli

poszły

chcieliśmy

chcieli

chciały

usłyszeliśmy

usłyszeli

usłyszały

znaleźliśmy

znaleźli

znalazły

widzieliśmy

widzieli

widziały

zobaczyliśmy

zobaczyli

zobaczyły

Rozwijanie kompetencji matematycznych

- Pokazujemy, że język jest polisemiczny. Uwrażliwia to uczniów na fakt, że te same słowa mogą mieć to samo znaczenie.
- Zachęcamy uczniów do wzajemnej pomocy, także w ich języku pierwszym. Ważne jest, aby uczeń zrozumiał to, czego chcemy go nauczyć. Pamiętamy, że wzajemne uczenie się uczniów przynosi znakomite rezultaty.
- Wykorzystujemy na lekcjach ilustracje, diagramy, tabele, rysunki – wszystko to, co może ułatwić rozumienie. Zachęcamy do opisywania nowych terminów własnymi słowami lub odwoływania się do języka pierwszego ucznia. „Tropiciel słówek” będzie przydatny do budowania kompetencji językowych w zakresie słownictwa.
- Już w trakcie przygotowania do lekcji identyfikujemy kluczowe słownictwo oraz przygotowujemy procedurę jego wprowadzania.
- Upraszczamy zadania matematyczne. Powinny być one pojedyncze lub złożone, ale o prostej konstrukcji.
- Upraszczamy komunikację w trakcie lekcji. Trzymamy się tych samych poleceń czy konstrukcji językowych. Nie podajemy alternatywnych form językowych, bo to utrudnia proces uczenia się języka na etapie początkowym.

Rozwijanie kompetencji matematycznych cd.

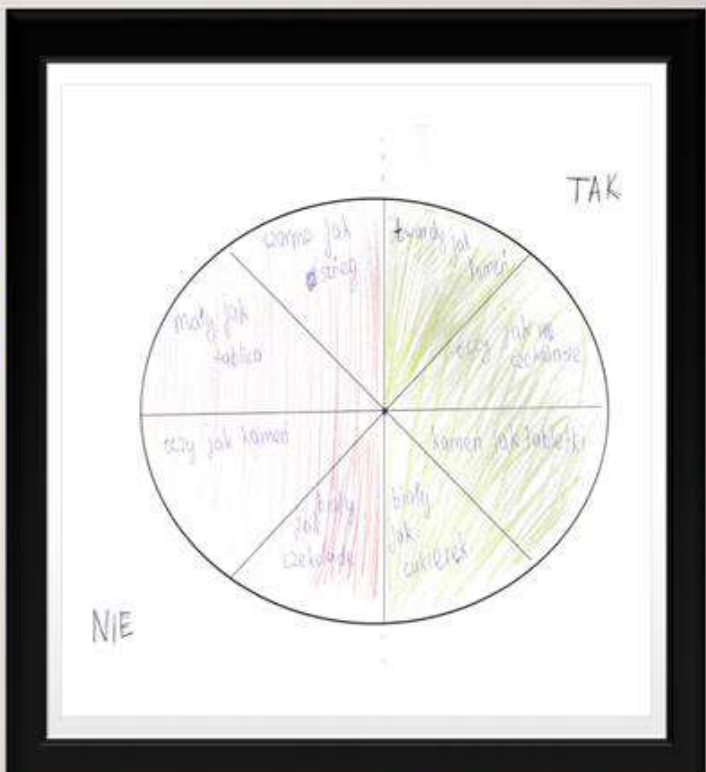
- Budujemy rusztowania językowe, aby ułatwić uczniom rozumienie tekstów, zadań i poleceń.
- Odwołujemy się do prostych przykładów z życia codziennego – ta strategia będzie pomocna szczególnie w przypadku uczniów dwujęzycznych.
- Proponujemy uczniom ilustrowanie zadań matematycznych. Zachęcamy ich do narysowania tego, co zrozumieli w zadaniu. Sami uczymy uczniów, jak to robić.
- Uczymy, jak czytać symbole matematyczne czy zapis matematyczny. Zapisujemy je na tablicy i zalecamy uczniom, aby zapisali całe zdania do zeszytu. Pomagamy uczniom wyuczyć się ich na pamięć.
 - Zapisujemy na tablicy modelowe zdania. Pomagamy uczniom wyuczyć się ich na pamięć.
- Zachęcamy uczniów do pracy wspólnej, do współpracy.
- Wykorzystujemy zabawy matematyczne, także te dostępne online. Będą wzmacniały motywację uczniów.

PRODUKCJA

ZADANIE NIEZAAWANSOWANE I ZAAWANSOWANE POZNAWCZO

Co zobaczyliście nad rzeką?

Nad rzeką
zwierzęta, które tam mieszkają.
..... żeremia bobrów
i gniazda rybitw, kaczki
i łososia. głosy
ptaków: żurawi i bocianów.
..... jaszczurkę, zaskrońca
i szarą ropuchę.

Jak oceniać?- ocena i informacja zwrotna. Zalecenia

- Ścisła współpraca nauczycieli „przedmiotowców” i nauczyciela języka polskiego jako drugiego
- Stosowanie różnorodnych narzędzi służących sprawdzaniu wiedzy i umiejętności (testy wyboru, grafy, wykresy, mapy)
- Stosowanie języka instrukcji przy formułowaniu zadań (*narysuj, przeczytaj, dobierz, dopasuj*)
- Wymagania ograniczone do tekstów, materiałów spreparowanych przez nauczyciela na potrzeby ucznia cudzoziemskiego, do wyników pracy zespołowej, projektu
- Uwzględnienie zaangażowania w pracę, podejmowanych prób
- Stosowanie oddzielnych kryteriów oceny pracy ucznia cudzoziemskiego
- Stwarzanie możliwości poprawy oceny
- Unikanie stawiania demotywujących ocen niedostatecznych

Ocenianie, zalecenia, cd.

- Przygotowywać streszczenia lektur,
- Gramatykę traktować tylko okazjonalnie
- Zaakceptować każdą prawidłową odpowiedź ucznia (nawet jednowyrazową, błędną gramatycznie)
- Oceniać komunikatywność w pracach pisemnych (akceptować błędy językowe)
- Oceniać umiejętność czytania ze zrozumieniem (tylko teksty spreparowane), ogólne rozumienie tematyki i problematyki lektur elementy charakterystyki postaci
- Umożliwić korzystanie na lekcji ze słownika dwujęzycznego
- Nie wymagać pisania dłuższych form wypowiedzi,
- **Nie odnosić w żaden sposób sprawdzania osiągnięć ucznia cudzoziemca do egzaminów zewnętrznych, egz. próbnych oraz testów budowanych na wzór tychże**

rekomendacje

- Barbara Skałbana, „Dziecko z rodziny migracyjnej w systemie oświaty. Materiał informacyjny dla dyrektorów szkół i rad pedagogicznych”, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2017
- (Nie)łatwo powroty do domu? Funkcjonowanie dzieci i młodzieży powracających z emigracji, Halina Grzymała-Moszczyńska, Joanna Grzymała-Moszczyńska, Joanna Durlik, Paulina Szydłowska, Fundacja Centrum im. prof. Bronisława Geremka, Warszawa 2015

rekomendacje

- Wybrane zagadnienia diagnozy psychologicznej dzieci i młodzieży w kontekście wielokulturowości oraz wielojęzyczności

(Barzykowski, K., Grzymała-Moszczyńska, H., Dzida, D., Grzymała-Moszczyńska, J. i Kosno, M.)

ORE, listopad 2013

- <http://www.wlaczpolske.pl/wielokulturowaszko/ola.pdf>

Inny w polskiej szkole

poradnik dla nauczycieli pracujących